

STORTINGET

Innst. 533 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 143 S (2024–2025)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2025 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2025/2026)

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen legger i proposisjonen frem Reindrifftsavtalen 2025/2026. Reindrifftsavtalen 2025/2026 ble inngått mellom staten og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) den 14. februar 2025.

I proposisjonen kapittel 2 blir det gjort rede for grunnlaget for forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2025/2026. Dette omfatter Hovedavtalen for reindriften, grunnlaget for reindriftspolitikken og Sametingets innspill til forhandlingene.

I proposisjonen kapittel 3 omtales innværende reindrifftsavtale, Reindrifftsavtalen 2024/2025. Proposisjonen kapittel 4 gjelder gjennomføringen av forhandlingene, kravet fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund og statens tilbud.

Proposisjonen kapittel 5 gjør rede for status og utviklingstrekk i reindriften. Dette omfatter Totalregnskapet for reindriften for 2023 med budsjett for 2024 og rapportering på kriterier og indikatorer for bærekraftig reindrift. I proposisjonen kapittel 6 omtales enkelte viktige politikkområder, og i kapittel 7 hovedtrekkene i Reindrifftsavtalen 2025/2026.

Proposisjonen kapittel 8 inneholder forslag til endringer i statsbudsjettet 2025.

Sluttprotokoll fra forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2025/2026, Reindrifftsavtalen 2025/2026 og fordeling av den økonomiske rammen ligger som vedlegg til proposisjonen. I tillegg er protokoll fra møtet mellom avtalepartene 28. mars 2025 vedlagt i proposisjonen.

Reindrifftsavtalen 2025/2026 gjelder bevilgninger over statsbudsjettet kap. 1151 «Til gjennomføring av reindrifftsavtalen» for budsjettåret 2026, og omdisponeringer mellom poster i 2025. Landbruks- og matdepartementet ber i proposisjonen om fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til Reindrifftsavtalen 2025/2026 som er knyttet til bevilgninger i 2026.

Forslag som gjelder statsbudsjettet 2026 vil legges fram for Stortinget i Prop. 1 S (2025–2026) Landbruks- og matdepartementet.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tobias Hangaard Linge, Runar Sjøstad, Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Høyre, Nikolai Astrup, Olve Grotle, Sveinung Stensland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, Jenny Klinge og lederen Erling Sande, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Prop. 143 S (2024–2025) som omhandler Reindrifftsavtalen 2025/2026, inngått

mellom staten og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) den 14. februar 2025. Proposisjonen gir oversikt over grunnlaget for reindrifftsavtalen, inneværende avtale, forhandlingene og innholdet i Reindrifftsavtalen 2025/2026. Proposisjonen gjør rede for utviklingen i reindriften, og noen sentrale politikkområder knyttet til reindrift. Komiteen vil bemerke at avtalen ble inngått mellom staten og Norske Reindriftsamers Landsforbund den 14. februar 2025. Komiteen vil videre bemerke at Prop. 143 S (2024–2025) ble overbrakt til Stortinget for behandling først den 15. mai 2025, 3 måneder etter enigheten om ny reindrifftsavtale.

Komiteen viser til at reindrifftsavtalen ved siden av reindrifftsloven er den viktigste redskapen for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. Komiteen viser videre til Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter. Det overordnede politiske målet er at reindriften skal være økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig.

Komiteen merker seg at det er enighet mellom partene om en ramme for Reindrifftsavtalen 2025/2026 på 250,0 mill. kroner. Dette er en økning på 25,0 mill. kroner i forhold til inneværende avtale. Hovedprioriteringene er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindrifftsarealer, rådgivning for reindriften og klimatilpasning og beredskap. Hovedprioriteringene skal styrke rammevilkårene for de reineierne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Komiteen merker seg at de direkte tilskuddene øker totalt med 14,9 mill. kroner. Kalveslaktetilskuddet er særlig prioritert i årets avtale, og øker med 6,2 mill. kroner. Det ordinære kalveslaktetilskuddet økes med 40 kroner til 740 kroner. I tillegg fastsettes det et kvalitets tillegg på ytterligere 100 kroner for kalveslakt i klasse O+ til E+ for å stimulere til kvalitetsheving. Komiteen merker seg videre at partene mener prioriteringen av dagens tilskuddsordninger støtter opp om de aktive reindrifftsutøverne i den familiebaserte reindriften og bidrar til en stimulering av økt produksjon og slaktning av rein.

Komiteen registrerer at partene er enige om at distriktene skal kunne håndtere en beitekrise i 30 dager før det kan innvilges ekstraordinært tilskudd. Dette forutsetter at distriktenes beredskapsfond bygges opp, og en økning i distriktstilskuddet legger til rette for det. Avtalepartene er enige om en ny ordning for tilskudd til distriktenes beredskapsfond, slik at beredskapsfondet tilføres midler basert på antall rein i distriktet.

Komiteen ser positivt på at partene etablerer en tilskuddsordning for kompensasjon for veibruksavgift på bensin for ikke-veigående kjøretøy, det vil si snøscooter, ATV og terrengmotorsykel.

Komiteen merker seg at avsetningen til tilskudd til konfliktforebyggende tiltak øker fra 1,5 mill. kroner til 3,0 mill. kroner. I tillegg heves inntektsgrensen for ek-

tefelle-/samboertillegget fra 300 000 kroner til 400 000 kroner.

Komiteen vil understreke viktigheten av at reindrifftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker videre viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre mener tilskuddsordningene som bidrar til økt produksjon og omsetning, må styrkes ytterligere, og må sees i sammenheng med et produksjonskrav per livdyr for økt stimulering til produksjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at det er viktig å sikre et stabilt reintall i samsvar med beiteressursene. Dersom faktisk reintall overstiger reintallet som er fastsatt i bruksreglene, skal det overskytende antall rein reduseres. I dag er det meste av beitekapasiteten utnyttet maksimalt. Reindrifftsneringen må derfor øke produksjonen og lønnsomheten gjennom andre driftstilpasninger enn gjennom et økt dyretall.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at Staten ved Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) har blitt enige om Reindrifftsavtalen 2025/2026. Avtalen har en ramme på 250 mill. kroner, det er en økning på 25 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Disse medlemmer merker seg at hovedprioriteringene i Reindrifftsavtalen 2025/2026 er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindrifftsarealer, klimatilpasning og beredskap.

Disse medlemmer vil påpeke at reindrifftsavtalens ramme er økt betydelig de siste syv årene:

- fra 123,1 mill. kroner for 2018/2019,
- til 136,1 mill. kroner for 2019/2020,
- til 149,5 mill. kroner for 2020/2021,
- til 164,5 mill. kroner for 2021/2022,
- til 180 mill. kroner for 2022/2023,
- til 200 mill. kroner for 2023/2024,
- til 225 mill. kroner for 2024/2025
- og nå økes rammen til 250 mill. kroner i reindrifftsavtalen for 2025/2026.

Totalt er reindrifftsavtalens ramme over doblet med 126,9 mill. kroner de siste syv årene.

Disse medlemmer viser til rapporten fra Landbruksdirektoratet «Totalregnskap for reindrifftsneringen – Regnskap 2023 og budsjett 2024», hvor det fremgår at sum inntekter for reindriften i 2023 totalt var på 484,3 mill. kroner, fordelt på «Produksjonsbaserte inn-

tekter» på 234,4 mill. kroner (48,4 pst.), «Statstilskudd» på 143,8 mill. kroner (29,7 pst.) og «Erstatninger» på 106,1 mill. kroner (21,9 pst.).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at det er svært bekymringsfullt at det legges opp til så betydelige økninger i statstilskudd til næringen, som gjør reindriftsnæringen ytterligere avhengig av statstilskudd.

Disse medlemmer viser videre til samme rapport, hvor det fremgår at det i 2023 var 953 årsverk innenfor reindriften, som er en nedgang på 8 årsverk sammenlignet med året før, og 561 siidaandeler. Antall årsverk for reindrift i reinlagene er inkludert med 22 i 2023, og er lagt til antall årsverk i samisk reindrift og antall siidaandeler.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av at reindriftsavtalen i større grad må benyttes for å utvikle reindriftsnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Disse medlemmer påpeker videre viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt. Disse medlemmer mener tilskuddsordningene som styrker økt produksjon og produksjonsbaserte inntekter, i større grad må prioriteres. Såfremt man skal forsøke å nå målene om en økonomisk og økologisk bærekraftig reindriftsnæring, må reineiere som har reindrift som hovednæring, prioriteres, samtidig som tilskudd til reineiere som har dette som binæring, reduseres eller avvikles.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre tilskuddsordningene slik at de i større grad stimulerer til økt produksjon, og benytte tilskuddsordningene aktivt for å favorisere reineiere som har reindrift som hovednæring.»

For å ha en sunn og bærekraftig reindriftsnæring er det vesentlig at all rein produserer. Det er store forskjeller mellom de forskjellige reinbeitedistrikt og den enkelte reineier, hvor enkelte har en produksjon pr. livdyr på opp mot 10,3 kg mens andre har produksjon pr. livdyr helt ned mot 4 kg. Det vil derfor være hensiktsmessig å stille et produksjonskrav per livdyr til næringen.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til reindriftsnæringen om produksjonskrav på 6,0 kg pr. livdyr som beiter i Norge.»

Disse medlemmer viser til at reindriften er en arealavhengig næring, og et øvre reintall som er bærekraftig i forhold til tilgjengelige arealer, er en sentral forutsetning for at næringen oppnår målet om økt produksjon og lønnsomhet. De siste tiårene er mediebildet fra reindriften preget av beitekriser, nedbygging av natur og beiteområder og at reindriften må sikres tilgang til nødvendige arealer. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at reintallet i Finnmark fra 1970 og frem til 2019 er doblet, og det er om lag 150 000 rein, og i perioder frem til 2015 betydelig høyere. I samme periode er betydelig beitemark frigitt ved at jordbruk er lagt ned, og jordbruksareal er redusert fra 109 000 dekar til 91 000 dekar. Samtidig er antall sauebruk i Finnmark redusert fra 2 126 jordbruksbedrifter med sau i 1970, til 129 jordbruksbedrifter med sau i 2019. Dette gjør at det også er mindre press på utmarksbeite, og beiteområde for rein er økt i denne perioden.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet viser til at antallet rein må tilpasses beiteressursene i hvert enkelt reinbeitedistrikt og er avgjørende for å nå målet om en bærekraftig reindrift. Det store presset på innmark de senere årene ser ut til å skyldes et høyt antall rein, som står i misforhold til beiteressursene i eget distrikt. Dette har gitt en økning i konflikten mellom reindrift og jordbruk i alle reindriftsfylker. For å dempe denne konflikten er det helt avgjørende at antallet rein ikke overstiger det som er økologisk bærekraftig, innenfor reinbeitedistriktets egne grenser. Behovet for å tilpasse antallet dyr til beiteressursene, eventuelt i kombinasjon med føring, gjelder uavhengig av årsaken til at det er for lite mat, enten det er tale om overbeiting, klimaendringer eller utbygging. I dag er det meste av beitekapasiteten utnyttet maksimalt og med de siste års gjentatte beitekriser må det gjøres nye vurderinger om reintallet er i samsvar med beiteressursene. At reintallet er for høyt i forhold til beitegrunnlaget bekreftes i stor grad også i totalregnskap for reindriftsnæringen ved at gjennomsnittsvekt på slaktet rein går ned.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en helhetlig gjennomgang av beiteområder for rein og redusere og fastsette øvre reintall for de enkelte reinbeitedistriktene slik at de i større grad samsvarer med beiteressursene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, mener det må legges til rette for flere sperregjerder, for å hindre trekk utenfor distriktsgrensene. Sperregjerder er et effektivt konfliktforebyggende tiltak, og det er stort behov for økte bevilgninger til dette. Gjerdene må gå i distriktsgrensen, og ikke utenfor. For å sikre at gjerdene blir mest mulig effektive, må også grunneierne ha

innflytelse på prosjektering og oppføring, ikke reindriften alene. I tillegg må det åpnes for å etablere sperregjerder i beitegrenser der det er en konflikt mellom grunneier og reindrift, selv om reindriften ikke ønsker dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen prioritere konfliktforebyggende tiltak i fremtidige reindrifftsavtaler og legge til rette for å etablere sperregjerder i beitegrenser der det er en konflikt mellom grunneier og reindrift, selv om en av partene ikke ønsker det.»

Disse medlemmer har gjentatte ganger i forbindelse med tidligere behandlinger av reindrifftsavtaler bedt om at reindriften får fritak for veibruksavgift på drivstoff til reindriften kjøretøy som ikke brukes på vei. Disse medlemmer er fornøyd med at det nå etableres en ny ordning for kompensasjon for veibruksavgift på bensin. Disse medlemmer frykter imidlertid at en slik ordning blir byråkratisk og kostnadskreven, men er allikevel et godt skritt i riktig retning for å likestille reindriften driftskjøretøy med driftskjøretøy i landbruket.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at partiet i regjering har jobbet for å få plass tilskuddsordningen. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at reindriften får kompensasjon av veibruksavgift på bensin på ikke-veigående kjøretøy. Reindriftsutøvere benytter seg i stor grad av disse i driften og har fått en stor økonomisk belastning av økte drivstoffpriser. Disse medlemmer mener det er fornuftig å legge opp til en ordning som tar utgangspunkt i omfanget av driften, og ser således at det å knytte tilskuddet til slakteuttak kan være en fornuftig løsning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet viser videre til at rovvilttap fører til betydelige produksjonstap, indirekte tap, merarbeid, større driftsutgifter, innskrenking i bruken av beiteområdene og mindre valgfrihet for flokkstrukturering. Store rovvilttap fører til at produksjonsdyr går tapt, samtidig som tilveksten i form av kalv blir tatt av ørn og annet rovvilt. Denne utviklingen er alarmerende, og vil på et tidspunkt føre til kollaps i næringen. Disse medlemmer mener bestandsmålene må beregnes ut fra hvor stor bestanden ville vært uten tap av rein til rovvilt.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå vedtatte bestandsmål for rovvilt i reindriftsområdene med sikte på

å redusere måltallene og redusere bestandene ned til de nye bestandsmålene.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at reineierne på Fosen er tildelt et nytt areal for vinterbeite. Det er i dag utmarksbeite og beitelag innenfor området, og mange i området skape konflikt mellom eksisterende mellom bønder og utmarksbrukerne som blir berørt av at området blir tilgjengeliggjort som tilleggs- og erstatningsareal for reindriften. Noen av reaksjonene på departementets valg av tilleggsareal, peker på at det allerede pågår en beitekonflikt mellom landbruksnæringa og reindriftnæringa i Røros-regionen, og en slik løsning kan skape ytterligere konflikter mellom bønder og utmarksbrukere.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen evaluere valg av erstatningsareal for reineierne på Fosen og utrede hvilke konsekvenser dette får for bønder og utmarksbrukere i området, i samarbeid med de berørte kommunene, bondelagene og andre berørte parter.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til omtalen av tilleggsareal for vinterbeite for reindriften på Fosen. Foranledningen er Høyesteretts dom 11. oktober 2021, der vedtaket om konsesjon til vindkraftutbygging på Fosen ble kjent ugyldig fordi utbyggingen krenker reindriften samenes rett til kulturovelse. Som oppfølging ble det innledet mekling og inngått avtaler mellom Sør-Fosen slette og Nord-Fosen slette og vindkraftselskapene, og i den forbindelse er staten forpliktet til å skaffe til veie et tilleggsareal utenfor Fosen reinbeitedistrikt, som kan brukes som vinterbeite for Sør-Fosen slette og Nord-Fosen slette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at Energidepartementet har gitt NIBIO i oppdrag å utrede mulige tilleggsarealer for vinterbeite. NIBIO har utredet tolv områder og pekte på ett egnet område, Håmmålsfjellet-Sålekinna i Innlandet fylke. Tilleggsarealet ligger i Os, Tolga og Engerdal kommune. Disse medlemmer viser til at NIBIO har sett på om området egner seg for reindrift, men ikke hvilke konsekvenser etablering av vinterbeite i området har for miljø og samfunn. Disse medlemmer konstaterer at de samfunns- og miljømessige forholdene nå skal utredes nærmere, og at en videre konsekvensutredning vil være grunnlag for vurderingen av om det skal igangsettes en reguleringsplanprosess. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å gjennomføre en grundig og inkluderende konsekvensutredningspro-

sess, der alle berørte parter, inkludert kommunene og reindrifta, blir hørt. Disse medlemmer mener det er viktig å få på plass tilleggsareal, og leieavtaler for dette, så raskt som mulig, samtidig som det må etterstribes god dialog og lavt konfliktnivå.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at nærmere regelverk for kompensasjonordning for veibruksavgift på bensin skal fastsettes i forbindelse med utarbeidelsen av forskriftene til Reindrifftsavtalen 2025/2026.

Disse medlemmer mener at det er viktig at kompensasjon for veibruksavgift på bensin utformes på en måte som speiler forholdene i reindrifta, og som oppleves rettfærdig for reindrifftsutøvere. I forslag til kompensasjonsordning foreslås tilskuddssatser basert på slakteuttak. Disse medlemmer vil vise til at også utøvere med et middels til lavt slakteuttak vil bruke motoriserte kjøretøyer underlagt veibruksavgift, og at forhold som geografi, vær og forstyrrelser fra annen ferdsel, infrastruktur eller rovdyr vil kunne ha like mye å si for forbruket av drivstoff, og dermed behovet for kompensasjon, som totalt slakteuttak.

Disse medlemmer mener det er vektige grunner til å se på å modeller for kompensasjon som vektlegger andre forhold enn kun slakteuttak som grunnlag for utregning av tilskudd, og mener regjeringen bør utrede og foreslå en modell for kompensasjon som hensyntar dette til reindrifftsforhandlingene 2026/2027.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen igangsette en helhetlig gjennomgang av beiteområder for rein og redusere og

fastsette øvre reinntall for de enkelte reinbeitedistriktene slik at de i større grad samsvarer med beiteressursene.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen prioritere konfliktforebyggende tiltak i fremtidige reindrifftsavtaler og legge til rette for å etablere sperregjerder i beitegrenser der det er en konflikt mellom grunneier og reindrift, selv om en av partene ikke ønsker det.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen gjennomgå vedtatte bestandsmål for rovvilt i reindrifftsområdene med sikte på å redusere måltallene og redusere bestandene ned til de nye bestandsmålene.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen endre tilskuddsordningene slik at de i større grad stimulerer til økt produksjon, og benytte tilskuddsordningene aktivt for å favorisere reineiere som har reindrift som hovednæring.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen stille krav til reindriffts-næringen om produksjonskrav på 6,0 kg pr. livdyr som beiter i Norge.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen evaluere valg av erstatningsareal for reineierne på Fosen og utrede hvilke konsekvenser dette får for bønder og utmarksbrukere i området, i samarbeid med de berørte kommunene, bonde-lagene og andre berørte parter.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2025 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
1151	51	Til gjennomføring av reindrifftsavtalen Tilskudd til Reindrifftsens utviklingsfond, økes med fra kr 73 900 000 til kr 94 500 000	20 600 000

Kap.	Post Formål	Kroner
	75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med..... fra kr 138 400 000 til kr 118 200 000	20 200 000
	79 Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med..... fra kr 4 100 000 til kr 3 700 000	400 000

II

Landbruks- og matdepartementet gis fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindriftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2026.

Oslo, i næringskomiteen, den 10. juni 2025

Erling Sande

leder

Bengt Rune Strifeldt

ordfører

